

FORMAREA PROFESORILOR PENTRU DEZVOLTAREA RELAȚIILOR ȘCOALĂ-FAMILIE ÎN PROCESUL EDUCAȚIEI FIZICE

Gonțearuc Svetlana, Leșco Victoria

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Key-words: *physical education, teacher training, pedagogical competences, physical education teacher; family-school.*

Summary. *The article is devoted to the study and analysis training of professional competences in professor from the perspective of developments relations family-school.*

Actualitatea

Formarea profesorilor din perspectiva dezvoltării relațiilor școală-familie constituie o dimensiune educațională indispensabilă [2].

Valorificarea în practică a sistemului de formare continuă este condiționată de necesitatea formării cadrelor didactice eficiente pentru realizarea relațiilor școală-familie în procesul educației fizice [3].

Cele mai actuale orientări în domeniul dezvoltării relațiilor școală-familie determină importanța unor principii-cheie în vederea asigurării calității acestui proces. Unul din ele vizează formarea cadrelor didactice, astfel încât acestea să posede atitudini, valori și competențe necesare și corespunzătoare pentru activitatea eficientă în mediul educațional [5]. Competența profesională pedagogică reprezintă o combinație dinamică de cunoștințe, capacități și atitudini exersate și demonstrate în situații similare sau autentice, formarea acestora fiind scopul programelor educaționale. Competența constituie capacitatea complexă de realizare a obiectivelor comportamentale, exersate adecvat și spontan în diferite situații, prin mobilizarea resurselor interne și externe, pentru atingerea scopului în contextul experiențelor sociale autentice [1, 4].

Scopul investigației constă în fundamentarea programului de formare psihopedagogică continuă pentru dezvoltarea parteneriatului școală-familie în procesul educației fizice și activităților sportive.

Obiectivele cercetării: analiza reperelor teoretice privind impactul parteneriatului școală-familie asupra dezvoltării copiilor în procesul educației fizice; identificarea premiselor pentru formarea competențelor profesionale la profesori din domeniul educației fizice și sportului privind parteneriatul școală-familie; elaborarea și argumentarea programului de formare psihopedagogică a profesorilor de educație fizică pentru dezvoltarea parteneriatului școală-familie.

Metodologia cercetării științifice se constituie din metode teoretice: analiza, sinteza, compararea, generalizarea, sistematizarea conceptelor privind parteneriatul școală-familie, metode experimentale: experimentul pedagogic; metode empirice: conversația, anchetarea, testarea, observația; metode de interpretare a datelor: analiza cantitativă și calitativă a datelor cercetării și prelucrarea matematică și statistică a rezultatelor experimentale.

Organizarea și rezultatele cercetării

Cercetarea a fost organizată în anii universitari 2019-2020 pe un lot de 96 profesori de educație fizică din cadrul Departamentului Formare Continuă USEFS eșantion reprezentativ pentru validarea datelor cercetării.

Au fost studiate și analizate conținuturile curriculare și obiectivele la modulul Psihopedagogic. Au fost studiate opiniile profesorilor de educație fizică privind parteneriatul școală-familie.

Referitor la importanța și necesitatea promovării parteneriatului școală-familie, 39% din profesori consideră că în procesul educației fizice și sportului pot fi formate, dezvoltate parteneriate școală-familie, dar au nevoie de cunoașterea unor metode adecvate, 46% cred că această formare ar fi realizabilă în mai mică măsură, deoarece lecția de educație fizică este orientată spre dezvoltarea fizică armonioasă a elevilor în cadrul școlar, 15% – că nu ar avea nici o importanță educația fizică pentru formarea parteneriatului școală-familie (fig.1).

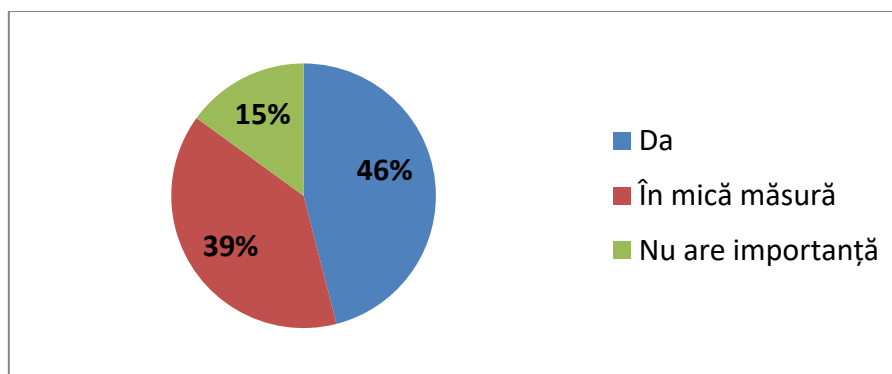

Fig.1. Importanța promovării parteneriatului școală-familie prin educație fizică și sport

Potrivit opiniei unor profesori aceștea inițiază frecvent parteneriate sociale în timpul orelor de educație fizică și alte activități sportive. Prin urmare, educația fizică și sportul reprezintă un mediu favorabil și atractiv pentru organizarea activităților care presupun cooperare parteneriatului școală-familie susțin 79% din profesori, 21% – resping această idee (fig. 2).

Astfel, cele mai importante parteneriate acumulate în procesul educației fizice activităților sportive sunt considerate: *lucrul în grup și pentru grup; cooperarea pentru organizarea acțiunilor; ajutorarea copiilor; respectarea regulilor; luarea*

deciziilor, acceptarea și asumarea responsabilităților, formarea comportamentului prosocial etc.

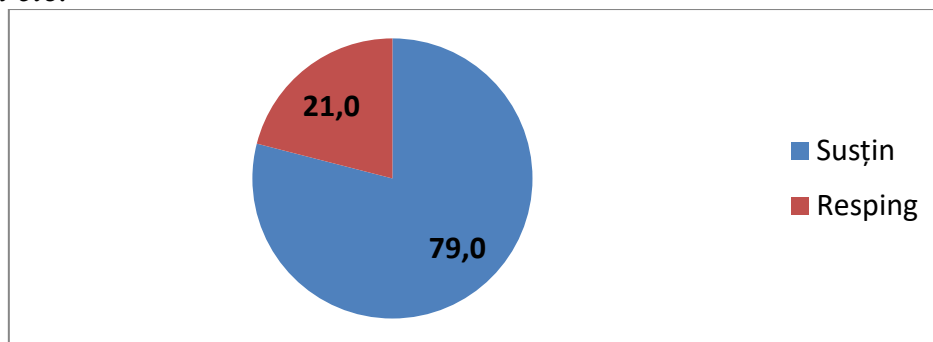

Fig.2. Predarea abilităților parteneriale în procesul educației fizice și activităților sportive

Un număr foarte redus de profesori au putut defini noțiunea de parteneriat școală-familie, majoritatea dintre ei oferind doar unele elemente componente ale acestuia 26%, ceilalți au omis acest subiect (fig. 3).

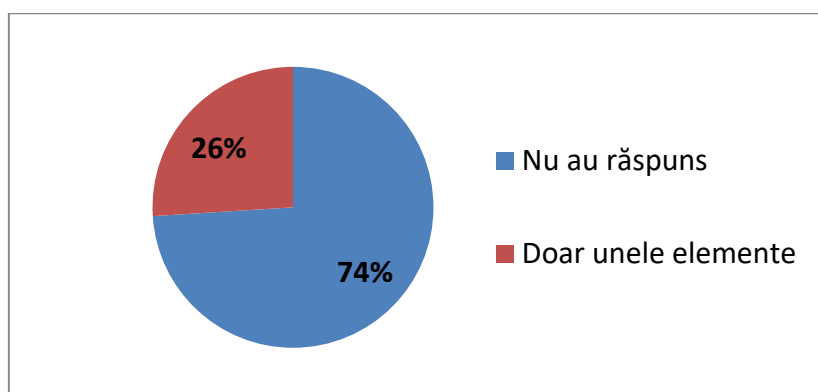

Fig.3. Cunoașterea definițiilor parteneriat școală-familie

86% din subiecți cred că în procesul educației fizice și activităților sportive parteneriat școală-familie ar avea un efect pozitiv asupra formării culturii fizice la elevi, iar 14% – că efectele acestea sunt ne semnificative (fig. 4).

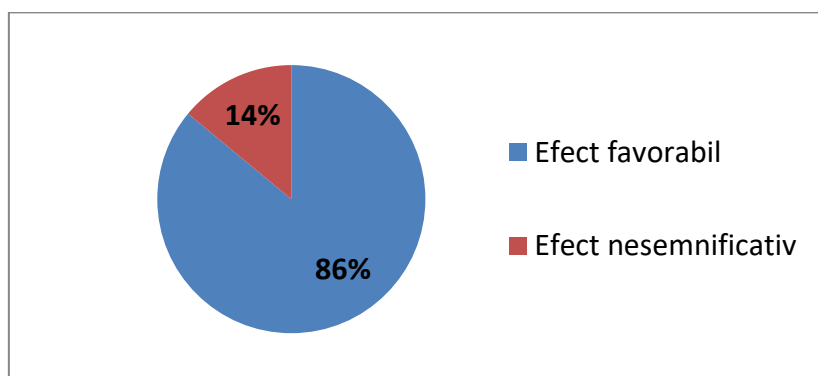

Fig.4. Efectele educației fizice asupra formării parteneriatului școală-familie

Cercetarea noastră denotă că principalele elemente ale comportamentului elevilor care pot fi divizate în parteneriatul școală-familie în procesul educației fizice au fost menționate după cum urmează: 21% – afirmă că acestea diminuează reacții de egoism, 17% – denotă aplanarea conflictelor, restul 62% – diminuează stărilor agresive (fig. 5).

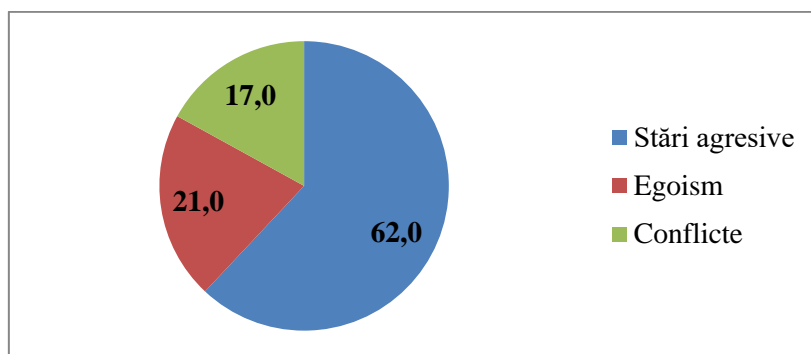

Fig.5. Elemente ale comportamentului elevilor dirijate în cadrul parteneriatului școală-familie

Profesorii sunt de acord că efectele parteneriatului școală-familie în procesul educației fizice și activităților sportive pozitive, sporesc stima de sine 36%, consolidează relații internaționale productive – 33% și favorizează acceptarea socială – 31% (fig. 6).

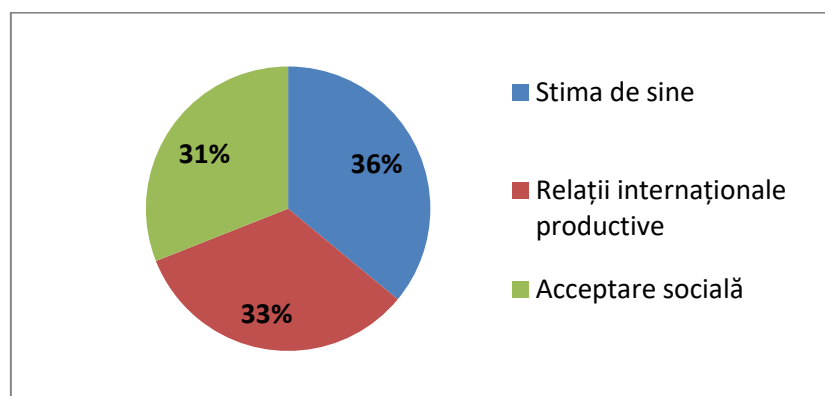

Fig.6. Efectele parteneriatului școală-familie

În cadrul parteneriatului școală-familie pot fi soluționate chestiunile morale și cele ce sunt în legătură cu relațiile interpersonale – consideră 27% din profesori, moralitatea relaționează cu comportamentul prosocial – susțin 25% din ei, iar în cazul când elevii se confruntă cu un conflict moral, acesta poate fi soluționat în parteneriat cu familia – consideră 48% (fig.7).

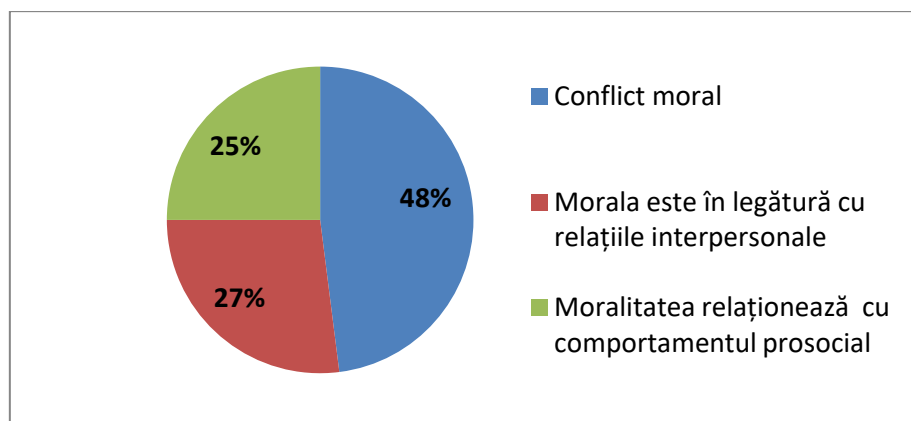

Fig. 7. Relația dintre formarea comportament prosocial al elevilor și parteneriatul școală-familie în procesul educației fizice și activităților sportive

Un număr modest din cei investigați au enumerat doar unele elemente ale comportamentului prosocial al elevilor și metode de formare/dezvoltare ale acestuia în cadrul parteneriatului școală-familie. Altruismul, empatia, construirea relațiilor interpersonale pozitive au fost calitățile cel mai frecvent acceptate.

Cunoașterea elementelor componente ale comportamentului prosocial de către profesor în parteneriat școală-familie denotă că majoritatea dintre ei – 36% consideră că altruismul este cel mai esențial element, 31% indică formarea sentimentelor empaticе, 24% – numesc relațiile interpersonale formate în activitățile fizice ca fiind definitorii pentru formarea comportamentului prosocial, 18% valorifică ajutorul fizic acordat în acest sens, ajutorul verbal – este remarcat doar de 10%, iar interacțiunile reciproce sunt menționate numai de 9% din cadrele didactice (fig. 8).

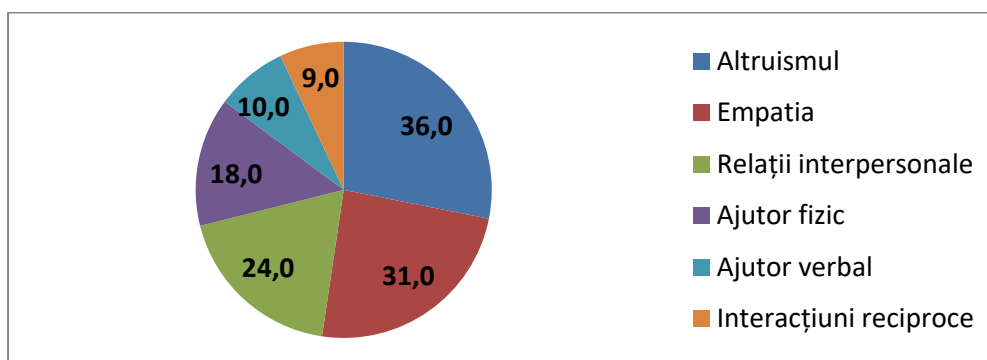

Fig. 8. Elemente ale comportamentului prosocial la elevi formate în parteneriat școală-familie

A fost subliniată importanța unor strategii de dezvoltare către școli pentru un parteneriat eficient școală-familie.

Acestea includ o serie de elemente, precum:

- dezvoltarea unei viziuni cu privire la implicarea părinților în procesul de dezvoltare psihofizică a elevilor prin mijloacele educației fizice și sportului;
- creșterea vizibilității și accesibilității echipei școlare prin crearea contactelor școală-părinți;
- valorizare și atenție la doleanțele părinților;
- conectare la aspecte considerate importante de către părinți și cu care aceștia au afinități, prin conștientizarea aspectelor familiare;
- atenție la calitatea comunicării dintre școală și părinți;
- acordare de timp și spațiu părinților pentru a participa la activitățile școlii.

Au fost evidențiate o serie de bariere de ordin psihologic și cultural, întâmpinate de profesori în comunicarea cu părinții. A fost exprimată și necesitatea pregătirii profesorilor pentru inițierea și dezvoltarea parteneriatelor cu părinții din diferite medii.

În acest context a fost menționată necesitatea integrării procesului de comunicare profesor-părinte într-o perspectivă mai amplă asupra diversității în educație. A fost exprimată și necesitatea pregătirii profesorilor pentru a lucra cu părinții aparținând unor grupuri defavorizate.

Toate aceste elemente configurează o concepție unitară, care vizează întregul proces de formare a cadrelor didactice pentru dezvoltarea relațiilor școală-familie în procesul educației fizice.

Această concepție are la bază opțiunea metodologică de asigurare a unei învățări active și interactive, experiențiale, de experimentare practică a unor strategii de instruire în cadrul cursului de formare continuă a profesorilor de educație fizică.

În rezultatul cercetării a fost elaborat un model experimental al programului de formare a profesorilor de educație fizică la cursul parteneriat școală-familie din cadrul Modulului Aspecte Psihopedagogice ale educației fizice.

Acest model are proiectate următoarele obiectivele curriculare: formarea viziunii de ansamblu asupra celor mai importante concepte, definiții, principii privind parteneriat școală-familie și asupra politicii în domeniu; achiziționarea de cunoștințe și formarea capacităților de orientare în nivelurile managementului parteneriat școală-familie și de determinare a rolurilor și responsabilităților subiecților implicați în implimentarea educației de calitate; familiarizarea cu particularitățile de dezvoltare a copilului în familie și cu modalități de valorificare a acestora în procesul educației fizice; cunoașterea și înțelegerea esenței și modalităților de proiectare – elaborare/aplicare a adaptărilor parteneriatului școală-familie; formarea competențelor de identificare, proiectare și aplicare a celor mai adecvate tehnologii didactice în organizarea parteneriatului școală-familie și dezvoltarea comportamentelor productive, a atitudinilor pozitive și deschise, a gândirii critice și relaționale despre structurile, procesele și valorile

sistemului educațional, promovate pentru susținerea practicilor de parteneriat eficient.

Finalități cursului sunt proiectate: la nivel de cunoaștere; la nivel de aplicare; la nivel de formulare de judecăți de valoare și atitudini, la nivel de comunicare și la nivel de autoinstruire.

Un aspect important al studierii unității de curs îl constituie conținuturile ce vizează dezvoltarea și abordarea individualizată a copiilor în procesul parteneriatului școală-familie. În această ordine de idei profesorii sunt familiarizați cu particularități de dezvoltare a copiilor în familie.

În unitatea de conținut *„Formarea profesorilor pentru dezvoltarea relațiilor școală-familie în procesul educației fizice”*, sunt studiate: concepte și tendințe actuale în abordarea individualizată a copilului; planificarea și organizarea procesului educațional din perspectivă parteneriat școală-familie; evaluarea parteneriatului școală-familie din perspectivele individualizării.

O altă unitate de conținut prezintă tehnologiile didactice utilizate în parteneriat școală-familie: tehnologii didactice din perspectiva stilurilor de învățare; tehnologii didactice din perspectiva inteligențelor multiple; tehnologii didactice asistive; strategii didactice de asistență a copiilor parteneriat școală-familie.

La finele studiului disciplinei profesorii demonstrează competențe generale și de specialitate la nivel de cunoaștere, aplicare și integrare privind problematica complexă a parteneriatului școală-familie în activitatea profesională reflectând Indicatorii de parteneriat: Crearea unei culturi de parteneriat (Construcția comunitară; Stabilirea unor valori de parteneriat); Producerea unor politici de parteneriat (Dezvoltarea unei școli a tuturor, Organizarea sprijinului pentru diversitate); Dezvoltarea practicilor pentru parteneriat.

Având în vedere complexitatea conținuturilor disciplinei, doar cunoașterea domeniului nu poate asigura învățarea eficientă a acestora.

Noile paradigme au dus la o restructurare a câmpului competențelor referitoare la managementul conținuturilor. La baza cercetării a fost promovat modelul structural al competențelor pe trei dimensiuni: cunoașterea disciplinei, pregătirea pedagogică generală și cunoașterea pedagogiei conținuturilor.

Competențe privind cunoașterea disciplinei se referă la cantitatea, calitatea, structurarea și organizarea informațiilor, la conceptualizarea realizată în domeniul particular al disciplinei studiate.

Modul de abordare a disciplinei, înțelegerea profundă a conținuturilor acesteia, sunt premise ale asigurării unor conceptualizări corecte la nivelul subiecților și ale situării acestora pe nivele superioare de înțelegere și gândire a disciplinei. Competențele care se înscriu în această dimensiune sunt legate de:

Cunoașterea disciplinei – este necesar ca un profesor competent să stăpânească sistemul de conținuturi, tehnici, limbaje proprii dezvoltării parteneriatului școală-familie, precum și schemele conceptuale corespunzătoare, modul său specific de a aborda problemele, propriile metode de comunicare cu copii și părinți. Importanța specială prezintă perspectiva sistemică de abordare, identificarea și interrelaționarea concepțiilor științifice, în viziunea celor mai recente cercetări științifice în domeniul educației fizice la general și a parteneriatelor școală-familie în special.

Cunoștințe despre disciplină – se referă la achizițiile pe care le dețin profesorii privind procesualitatea dezvoltării socioculturale a disciplinei de studiu, funcțiile și caracteristicile parteneriatului eficient școală-familie.

I. Competențe legate de identificarea strategiilor, metodelor și procedeelelor de investigare științifică, de valorizare a metodelor de cunoaștere, de identificare a etapelor relevante ale evoluției științifice și de fundamentarea epistemologică a disciplinei.

II. Competențele legate de pregătirea pedagogică generală sunt corelate cu cunoașterea de către profesori a problematicii educaționale, cum ar fi: strategiile de comunicare în cadrul dezvoltării parteneriatului școală-familie, proiectarea și aplicarea planului de dezvoltare a parteneriatului școală-familie.

III. Competențe privind utilizarea în activitate a metodelor pedagogice, prin stabilirea sistemului metodologic și valorificarea potențialului instructiv-educativ al metodelor pedagogice, realizate în mod contextualizat, în funcție de factorii obiectivi și subiectivi majori care intervin în procesul curricular.

IV. Competențe privind cunoașterea caracteristicilor relevante de dezvoltare psihofizică și socializare a elevilor în cadrul familiar și cel școlar.

V. Competențe legate de identificarea și depășirea dificultăților cu care se confruntă profesorii în dezvoltarea parteneriatului școală-familie în procesul educației fizice.

Concluzii și perspective pentru continuarea cercetărilor

În literatura de specialitate și practica educațională se operează cu diverse criterii și modele de clasificare a competențelor didactice realizate pe mai multe dimensiuni ale activității profesionale. În studiu ne-am propus să trecem complexa problematică a competențelor prin conținuturilor curriculare a modului parteneriat școală-familie în procesul educației fizice. Elaborarea și implementarea Modelului pedagogic propus v-a eficientiza formarea profesională continuă a profesorilor din domeniul educației fizice și sportului pentru parteneriat școală-familie. În concluzie afirmăm, că dezvoltarea parteneriatului școală-familie în procesul educației fizice este o necesitate a sistemului educațional actual. Abordarea parteneriatului școală-familie la nivel de proces și produs, formarea competențelor vizate la cadrele didactice din domeniul

educației fizice devine o strategie de asigurare a calității procesului de formare continuă.

Bibliografie

1. Botnari V. *Paradigma holistică – reper metodologic în studierea competenței profesionale*. În: Studia Universitatis, 2009, nr.6 (26), p. 97-100.
2. Cuznețov L. *Dimensiuni psihopedagogice și etice ale parteneriatului educațional*. Chișinău: UPS ”I.Creangă”, 2002. 125 p.
3. Gonțearuc S. *Impactul disciplinelor psihopedagogice asupra formării competențelor profesionale la viitorii profesori de educație fizică*. În Materialele conferinței științifice internaționale a studenților: Probleme actuale ale teoriei și practicii culturii fizice. Chișinău: USEFS, 16-17 mai 2013.
4. Guțu V. și al. *Standarde de competență – instrument de realizare a politicilor educaționale*. Chișinău, 2010. 272 p.
5. Leșco V. *Formarea parteneriatului în educația fizică a elevilor de vârstă școlară mică*. În: Știința culturii fizice, nr. 30/1, 2018, p. 6.